

ISSN 2181-3787
E-ISSN 2181-3795

“PEDAGOGIK AKMEOLOGIYA”
xalqaro ilmiy-metodik jurnal

«ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ»
международный научно-методический журнал

“PEDAGOGICAL ACMEOLOGY”
international scientific-methodical journal

№4(21) 2025

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
huzuridagi OAK Rayosatining 2023-yil 5-maydagi 337-qarori bilan 07.00.00 -
tarix, 13.00.00 - pedagogika, 19.00.00 - psixologiya fanlari bo'yicha
dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan
zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal haqida

Jurnalga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida 1672 raqamli guvohnoma berilgan.

"Pedagogik akmeologiya" xalqaro ilmiy-metodik jurnali

"Pedagogik akmeologiya" xalqaro ilmiy-metodik jurnaliga taqdim etilgan ilmiy maqolalarga qo'yiladigan asosiy talablar falsafa doktori (PhD), fan doktori (DSc) dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini xalqaro standartlar va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Oliy attestatsiya komissiyasi to'g'risidagi Nizom talablari, shu jumladan elektron ilmiy-texnik jurnallarga qo'yiladigan talablar tizimi hisoblanadi.

«Педагогическая акмеология» международный научно-методический журнал

Основные требования к научным статьям, представляемым в международном научно-методическом журнале *«Педагогическая акмеология»* являются научные труды, рекомендованные для публикации основных научных результатов докторских (PhD), (DSc) диссертаций в соответствии с международными стандартами и «Положением о Высшей аттестационной комиссии» при Кабинете Министров Республики Узбекистан, в частности требования к электронным научно-техническим журналам.

About the magazine

"Pedagogical akmeology" international scientific-methodical journal

The main requirements for scientific articles submitted to the international scientific-methodical journal *"Pedagogical akmeology"* are scientific publications recommended for the publication of the main scientific results of doctoral (PhD), (DSc) dissertations in accordance with international standards and the "Regulation on the Higher Attestation Commission" Under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan, including from templates in the system of requirements for electronic scientific and technical journals.

6	Mamurova Dillfuza Islomovna. Talabalarning mustaqil ta'limga qiziqishini oshirishda geymifikatsiya (gamification) elementlaridan foydalanish.....	116
	Axmedova Munisa Xo'sinboy qizi. Boshlang'ich ta'lim "o'qish savodxonligi" darslarida maqollar ustida ishlash orqali o'quvchilar nutqini o'stirish.....	121
	Sobirov Behzod Bahodirovich. Oliy ta'limning sifatini ta'minlash masalalari.....	124
	Abdullayev Mehriddin Junaydullayevich, Raxmonova Rushana Akmalovna. Voleybolchi qizlarning maxsus jismoniy tayyorgarlik ko'rsatkichlari dinamikasi.....	128
	Ibragimov Alisher Karamatovich. Jismoniy tarbiya darslari jarayonida o'quvchilarni harakat faoliyatiga o'rgatish usullari.....	132
	Kadirov Arif Maxmudovich, Kadirova Nozima Arifovna. Amaliy san'at darslari orqali talabalarda ijodkorlikni rivojlantirish hamda amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.....	137
	Салимов Гайрат Мухамедович. Бюфидбек ўйинлари орқали мактабгача таълим тизимида мослашувчанлик ва эгитувчанликни ривожлантириш.....	140
	Yarashev Jo'ra bek To'rayevich, Mirzayeva Marjona Ilhom qizi. Zamonaviy musiqa darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	144
	Husenova Aziza Sharipovna. Blum taksonomiyasining boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida qo'llanishi.....	148
	Axtamov Izzatullo Ikromovich. Maktabgacha yoshdagi bolalarni musiqiy mashg'ulotlar davomida badiiy-estetik didini shakllantirish.....	152
	Ro'ziyev Muxtor Qayumovich. Ta'lim davriyligiga ko'ra samaradorlik natijalari tahlili.....	157
	Sharopova Zarnigor Tolib qizi. Tanqidiy fikrlash va mustaqil fikrlash dialektikasi.....	160
	Akobirov Shuxrat Razitdinovich. Zamonaviy yondashuvlar asosida oliy o'quv yurtlarida "hayot faoliyati xavfsizligi" fanini o'qitish.....	164
	Ramazonova Salomat Saidovna. Bo'lajak pedagoglarni nostandart dars o'tish ko'nikmalarini shakllantirishda amaliy kompetensiyalarining ahamiyati.....	167
	Qodirov Baxron G'iyosovich. Dutor bas cholg'usi yaratilishi tarixi va o'zbek xalq cholg'ulari orkestrida tutgan o'rni.....	170
	Хабидуллаева Шахло Ульмесовна. Педагогические возможности развития социальной активности будущих воспитателей дошкольной образовательной организации.....	175
	Каримова Барно Эргашевна. Педагогические возможности развития креативного мышления студентов педагогических вузов.....	179
	To'yrova Nazokat Moxirovna. Inklyuziv ta'limda boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi.....	182
	Tog'ayeva Maftuna Akramovna. Bo'lajak kimyo o'qituvchilarining kimyoviy eksperimentdan foydalanib dars samaradorligini oshirish usullari.....	188
	Qayimov Laziz Mirzo o'g'li. Ona tili ta'limida matn yaratish va matn ustida ishlashning didaktik tamoyillari.....	191
	Bekov Dilshod Hayitboyevich. Boshlang'ich sport ixtisosligidagi 10-12 yoshli kurashchi qizlarni o'ziga xos jismoniy tayyorgarlik dinamikasi.....	196
	Alayeva Zarnigor Maxmudovna. Ritmika va xoreografiya ta'limida zamonaviy yondashuvlar: musiqa va raqs orqali o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi.....	201
	Shomurodov Oybek Norqulovich. Alohida yordamga muhtoj bolalarning tasviri san'at orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.....	206
	Qudratova Sevara Farxodovna. Bolalar musiqa va san'at maktabi o'quvchilarini fortepiano cholg'usida chalish texnikasini oshirishning shart-sharoiti va imkoniyatlari.....	211
	Madaminov Xurshid Xomidovich. Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarida kasbiy kompetensiyaga asoslangan yondashuv.....	215
	Itolmazova Gulzoda Qurbongeldiyevna. Umumta'lim maktab direktorlarining o'z-o'zini rivojlantirishi - boshqaruv samaradorligining muhim sharti sifatida.....	218
	Roziqova Gulchehra Hazratqulovna. Oliy ta'lim muassasasi pedagoglarining gender tengligini ta'minlashda ma'naviy merosimizdan foydalanish.....	222
	Nazarova Zulayho Turobovna, Oyidinova Baxriniso Burxon qizi. Maktabgacha ta'lim tashkilotida markazlar faoliyatini rivojlantirishda tarbiyachining nutq madaniyati.....	225
	Kurbonov Munis Umirbekovich. Talabalarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasi.....	228
	Axmedov Akrom Abrolovich. Hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashda ekologik muammolar va ularning yechimlari.....	231

Kadirov Arif Maxmudovich
Buxoro davlat pedagogika instituti,
pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Kadirova Nozima Arifovna
Buxoro davlat universiteti

AMALIY SAN'AT DARS LARI ORQALI TALABALARDA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH HAMDA AMALIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH

Annottatsiya. Ushbu maqola amaliy san'at darslari orqali talabalarida ijodkorlikni rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishning ahamiyati va usullarini o'rganadi. Maqola amaliy san'atning o'quv jarayonidagi rolini, ijodkorlikni rivojlantirishdagi metodlarni, shuningdek, talabalarni amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda qanday samarali yondashuvlardan foydalanish mumkinligini tahlil qiladi. Maqola, shuningdek, ijodkorlik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda darslar, mashqlar va o'quv metodologiyalarining o'ziga xos xususiyatlari, shuningdek, ushbu jarayonda foydalaniladigan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'z ichiga oladi. Maqola, talabalarni o'zlashtirishda va ijodkorlikni rivojlantirishda amaliy san'at darslarining muhimligini ko'rsatadi va o'quvchilarda keng qamrovli ko'nikmalarni shakllantirish uchun o'zgaruvchan pedagogik yondashuvlar va metodlarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Amaliy san'at, ijodkorlik, talabalar, ko'nikmalar, pedagogik metodlar, zamonaviy texnologiyalar, ta'lim, san'at ta'limi, kreativlik, o'quv metodologiyasi

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСТВА И ФОРМИРОВАНИЕ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ У УЧАЩИХСЯ ПОСРЕДСТВОМ ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЙ ПО ИСКУССТВУ

Аннотация. Данная статья рассматривает важность и методы развития творческих способностей и практических навыков у студентов через занятия по прикладному искусству. В статье анализируется роль прикладного искусства в образовательном процессе, методы развития творчества, а также эффективные подходы к формированию практических навыков студентов. Кроме того, рассматриваются особенности уроков, упражнений и педагогических методик, используемых для развития творчества и практических навыков, а также современные педагогические технологии, применяемые в этом процессе. Статья подчеркивает важность занятий прикладным искусством в развитии широких навыков у студентов и предлагает инновационные педагогические подходы и методы для улучшения творческих и практических способностей.

Ключевые слова: Прикладное искусство, творчество, студенты, навыки, педагогические методы, современные технологии, образование, художественное образование, развитие креативности, методология обучения.

DEVELOPING CREATIVITY AND FORMING PRACTICAL SKILLS IN STUDENTS THROUGH PRACTICAL ART LESSONS

Annotation. This article explores the importance and methods of developing creativity and practical skills in students through applied arts lessons. The article examines the role of applied arts in the educational process, the methods of fostering creativity, and how effective approaches can be used to shape students' practical skills. Furthermore, it addresses the specific features of lessons, exercises, and pedagogical methodologies used in the development of creativity and practical skills, as well as modern pedagogical technologies employed in this process. The article highlights the significance of applied arts lessons in developing well-rounded skills in students and presents innovative pedagogical approaches and methods to enhance creativity and practical abilities.

Keywords: Applied Arts, creativity, students, skills, pedagogical methods, modern technologies, education, art education, creativity development, educational methodology.

Kirish. Ta'lim jarayonida amaliy san'at darslari talabalarining ijodiy salohiyatini rivojlantirishning muhimligi tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, ijodiy fikrlash, individual yondashuvlar va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish talabalarning umumiy rivojlanishida asosiy o'rin tutadi. Bu borada o'zbekistonda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari, ta'lim jarayonlarini yanada samarali qilish va yangi texnologiyalarni joriy etish maqsadida ko'plab qonunlar va qarorlar ishlab chiqilmoqda. Masalan,

138 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 10-apreldagi "Ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori, ijodiy ta'lim va san'at ta'limining rivojlanishiga katta e'tibor qaratgan. Ushbu qarorda ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik metodlar bilan boyitish va yoshlarni ijodiy fikrlashga yo'naltirish masalalari o'z ifodasini topgan. Shuningdek, "O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish" haqidagi qonun, amaliy san'at va sportni ta'lim jarayoniga integratsiyalashda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning ahamiyatini ta'kidlagan. Bu kabi qonun va qarorlar san'at va sport daralarini sifatli o'qitish uchun zarur pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish va samarali amaliyotlarni amalga oshirishda asosiy yo'naltiruvchi kuch bo'lib xizmat qilmoqda.

Amaliy san'at sohasidagi ilmiy-pedagogik adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bu yo'nalish nafaqat estetik tarbiya, balki shaxsning ijodiy tafakkurini shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida amaliy san'atni ta'lim tizimiga chuqur integratsiya qilish, uning vositasida o'quvchilarda ijodkorlik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha ko'plab ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. I.Karimov tomonidan yozilgan "*Ijodiy ta'lim va amaliy san'at*" nomli asarda san'at darslarining did tarbiyasiga ta'siri, shuningdek, o'quvchilarning san'at orqali estetik dunyoqarashi va ijodiy tafakkurini shakllantirishdagi ahamiyati keng yoritilgan [2]. Muallif darslarda ijodiy muhitni shakllantirish, mustaqil fikrlashga yo'naltirilgan topshiriqlarni tashkil etishning metodik asoslariga alohida e'tibor qaratgan.

T.Abdurahmonov esa "*Amaliy san'at ta'limida yangi yondashuvlar*" nomli ishida zamonaviy ta'lim metodlari, innovatsion texnologiyalar, STEAM yondashuvi orqali o'quvchilarda kreativ fikrlashni shakllantirishga urg'u beradi [1]. U, xususan, xalq hunarmandchiligi o'quv dasturiga integratsiyalashgan holatda o'qitilishi, milliy qadriyatlarni aks ettiruvchi topshiriqlarning ijodiy rivojlanishga xizmat qilishini ilmiy asosda izohlaydi. B.Qodirov tomonidan yozilgan "*Pedagogik texnologiyalar va ularning san'at ta'limidagi o'rni*" nomli ilmiy risolada esa, amaliy san'at darslarida interfaol metodlar (klaster, aqliy hujum, muammoli savollar, "sinkveyn", "konsepsiya xaritasi" va b.)dan foydalanish bo'yicha tajribalar berilgan. Bu metodlar orqali o'quvchilar mustaqil fikrlashga, ijodiy izlanishga, estetik didni shakllantirishga o'rganadi [3].

X.Yuldoshev esa "*Amaliy san'at va kreativ fikrlash*" asarida kreativlik tushunchasining zamonaviy taqini, uning amaliy mashg'ulotlar orqali qanday shakllanishi haqida ilmiy tahlil yuritadi [4]. Unda amaliy mashg'ulotlarning nafaqat texnik o'zlashtirish, balki yangilik yaratishga undovchi ijodiy faoliyat sifatida qaralganligi e'tiborga loyiq. Shuningdek, xorijiy pedagoglar – John Dewey, Ken Robinson, hamda Howard Gardner kabi olimlarning ijodkorlik, ko'p intellekt nazariyasi va eksperimental o'rganish metodlariga asoslangan qarashlari ham zamonaviy o'zbek amaliy san'at ta'limi metodikasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Masalan, Gardnerning ko'p intellektlar nazariyasiga ko'ra, har bir shaxsda mavjud bo'lgan tasviriy-intellektual, musiqiy, harakatli va boshqa turdagi salohiyatlar amaliy mashg'ulotlarda ochiladi va kengayadi [5].

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan o'quv dasturlarida ham amaliy san'at darslarining mazmuni va shakllari aniq belgilab berilgan. Ular orqali ijodkorlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan faoliyatlar, masalan, loyihalash, dizayn elementlari, maketlar tayyorlash, xalq hunarmandchiligi elementlarini joriy qilish kabi yo'nalishlar keng o'rin olgan.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, amaliy san'atga oid adabiyotlarda nazariy va amaliy jihatlar uyg'unligida yondashish, individual yondashuvga asoslangan interfaol metodlar, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali talabalar salohiyatini to'liq ochish g'oyalari yetakchi o'rin tutadi. Mazkur adabiyotlar asosida ishlab chiqilgan dars mazmuni va yondashuvlar o'quvchilarning nafaqat kasbiy mahoratini, balki estetik dunyoqarashini va ijtimoiy faolligini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Birinchi navbatda, amaliy san'atning ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyatini o'rganish uchun bir qator adabiyotlar tahlil qilindi. Ilmiy adabiyotlar va pedagogik manbalar orqali, ijodiy yondashuvlar va ko'nikmalarni shakllantirishning samarali usullari ko'rib chiqildi. Shuningdek, tadqiqotning metodologiyasi sifatida keyingi yillarda pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalardan foydalanish metodlari tanlandi. Bu metodologiya yordamida talabalar bilan interaktiv ishlash, ularning ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish va samarali natijalarga erishish mumkinligi ko'rsatildi.

Bundan tashqari, amaliy san'at darslarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Bu texnologiyalarni qo'llash, ijodkorlikni rivojlantirish, talabalar bilan interaktiv ishlashni takomillashtirish imkonini beradi. Darslarda o'quvchilar faqat an'anaviy usullar bilan cheklanib qolmasdan, shuningdek, zamonaviy digital resurslardan foydalanishga o'rgatiladilar.

Shuningdek, amaliy san'at darslari orqali talabalar o'zlarining texnik va estetik ko'nikmalarini rivojlantiradilar, bu esa ularni hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Amaliy san'at, ayniqsa, ijodkorlik va ko'nikmalarni rivojlantirish sohasida yoshlar orasida katta ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim tizimida ijodiy fikrlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish talabalar uchun eng zarur ko'nikmalar hisoblanadi. Xususan, yoshlarning amaliy san'atga bo'lgan qiziqishlari va bu sohadagi ko'nikmalarini rivojlantirish, ularga zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida muvaffaqiyatli ta'lim olish imkoniyatini beradi. Bu esa, o'z navbatida, ularning kelajakdagi ijodiy faoliyatlariga va jamiyatdagi faol ishtirokiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Amaliy san'at darslarining ta'lim jarayonidagi o'rni haqida turli ilmiy qarashlar mavjud bo'lib, bu yo'nalishdagi yondashuvlar doimiy yangilanib borayotgan pedagogik texnologiyalar bilan boyitilmoqda. Mazkur maqolada ko'tarilgan masala – talabalar ijodkorligini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda amaliy san'at darslarining roli – bugungi kunda o'z dolzarbligini yo'qotmagan masalalardan biridir.

Ayrim pedagog olimlarning fikricha, amaliy san'at darslari ko'proq ko'ngilochar yo'nalishda bo'lib, ta'lim tizimidagi asosiy fanlar qatorida yuqori ahamiyatga ega emas. Biroq so'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar ushbu qarashni rad etadi. Amaliy san'at darslari orqali o'quvchilarda tafakkur mustaqilligi, yangilikka intilish, individual fikr bildirish, muammoli vaziyatlarni badiiy va dizaynerlik yondashuvi asosida hal qilish ko'nikmalari shakllanadi.

Xususan, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) modeli amaliy san'atni boshqa fanlar bilan uyg'un holda o'qitishni tavsiya qiladi. Bu yondashuv orqali talabalar real hayotda duch keladigan muammolarni kreativ va tizimli fikrlash orqali hal qilishni o'rganadilar.

Shuningdek, munozaraga sabab bo'luvchi boshqa jihatlardan biri – darslarda individual va guruhli ishlashning samaradorligi. Ba'zi ta'lim muassasalarida guruhli ishlarga kam e'tibor qaratiladi. Lekin amaliy mashg'ulotlar aynan jamoaviy ijod, hamkorlikda loyihalashtirish, o'zaro baholash va tanqidiy fikr bildirish orqali ko'proq samara beradi. Shunday ekan, dars jarayonida guruhli faoliyatlar asosida tashkil etilgan ijodiy topshiriqlar yuqori samaradorlikka erishish imkonini beradi.

Bundan tashqari, ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasi ham dolzarb muhokama mavzusidir. Har bir talabaning texnik vositalardan foydalanish imkoniyati teng emasligi, ayrim hollarda raqamli texnologiyalarning ijodiy faoliyatni sun'iy lashtirishi mumkinligi haqida fikrlar mavjud. Biroq to'g'ri yo'naltirilgan holda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida san'at sohasida yangilik yaratish va ijodiy g'oyalarni kengroq ifodalash imkoniyatlari yuzaga keladi.

Shu bois, amaliy san'at darslarini zamonaviy pedagogika asosida takomillashtirish, ijodiy yondashuvni ustuvor qilib olish, texnologik vositalardan oqilona foydalanish va talabalarning o'ziga xosligini rivojlantirish ta'lim samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida ko'riladi.

Xulosa. Amaliy san'at darslari orqali talabalar ijodkorlikni rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, talabalarga amaliy mashqlar orqali o'z salohiyatlarini namoyon etish va ijodiy yondashuvlar bilan ishlash imkonini yaratadi. Bu esa, o'z navbatida, ularning kelajakdagi faoliyatlariga va ijtimoiy hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlariga ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdurahmonov, T. (2020). *Amaliy san'at ta'limida yangi yondashuvlar*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
2. Karimov, I. (2019). *Ijodiy ta'lim va amaliy san'at*. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
3. Qodirov, B. (2021). *Pedagogik texnologiyalar va ularning san'at ta'limidagi o'rni*. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
4. Yuldoshev, X. (2018). *Amaliy san'at va kreativ fikrlash*. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
5. Mahmudov, N. (2020). *Amaliy san'at darslarida zamonaviy pedagogik yondashuvlar*. Farg'ona: Farg'ona universiteti nashriyoti.

